

יידישע

פעסטער צייטונג

דער ערשטער טאג פון דער צייטונג... פריערע פרעזענדע...

אויף דער צייטונג קאנן מאן יעדע זאך... פריערע פרעזענדע...

Nr. 153. פֿעסט מיטטוואך יז טבת ה'תרמ"ג. Pest, den 27 Dezember 1882.

דאך קיין זיכערער פֿרייער!

דיא צייטונג, וועלכע אין דער פֿאריגע וואך... דיא צייטונג, וועלכע אין דער פֿאריגע וואך...

פֿרייערע זייטונג

ללאך: דער רוישע איינערטיגע מיטטער... דער רוישע איינערטיגע מיטטער...

פֿרייערע זייטונג

אדער דעסען בעקענער איר אנהענגער נייע בע... אדער דעסען בעקענער איר אנהענגער נייע בע...

פֿרייערע זייטונג

דיא צייטונג, וועלכע אין דער פֿאריגע וואך... דיא צייטונג, וועלכע אין דער פֿאריגע וואך...

פֿרייערע זייטונג

דיא צייטונג, וועלכע אין דער פֿאריגע וואך... דיא צייטונג, וועלכע אין דער פֿאריגע וואך...

פֿרייערע זייטונג

דיא צייטונג, וועלכע אין דער פֿאריגע וואך... דיא צייטונג, וועלכע אין דער פֿאריגע וואך...

מען אין איינער אונד דערזעלבן נאכטע, מאן קאנטע אלווא איד פערמטשן דאס העכיא ברוא-נייד אים שפיעלע אונד זאמיט דאס נאנצע בלאס איינע נעמיס פערליימדני זיא. דער שוחטי' דער דען ערוועהנטען פערדאכט איסנע-שפאכען הייסט דאס יאקאב, יענער הינגענען גענען וועלכע דער פערדאכט געריכטעט וואר הייסט הערמאן לייסנער, אבנייד לאס יאקאב דען נא-מען דעס שוחטי' דער זאלע. טרפ-ווישט'ל' אן ווען פערקויפטע אין דער צייטונ ניכט אפענט-ליך נאנטע, אז קאנטע דאך יעדער אלסבאלד לייכט ערדאטהען, דאס היינט עבען קין אנער-רעה, אלס הערמאן לייסנער געמיינט ויא, אין דער טהאס עפעסאר לייסנער דא וויקונ געזעס נע-גען איהן ערהאנגען פערדאכטע אלסבאלד אין נא-עמפערליכע ווייז, אז אלע זיינע ווישען קינדען איהם אפגעלען אונד זיינע פערדעמטיגען ווישט'ל' ניכט מער קייפען וואלשען, איה מעה-רעטע מיטללידער דעס פערלידער ראכניאטס וויאזען אז איהרען טאנאנע-ערהענגען פאר דעם אנקויפע פאן ווישט'ל' דערען פאבריקאצאן ניכט אונטערטא אונטער "אויפזיכט דעם ראב-בינאט" שטעט, אן דער טהאס האטע דערמאן לייסנער אז זיינעם געשעפע בלאס איינע טאפעל מיט דער אויפשטייט: "אונטער אויפזיכט, ניכט אבער אויסהערליך, אונטער אויפזיכט דעם ראב-בינאט, אלע וועלט אייסעט אלווא דאס אין ער-וועלטען וויאזען" איינעטליך גענען דאס געשעפע דעם הערמאן לייסנער געריכטעט וואר, נין נאחס זען לייסנער איהם אוואקאטען איהר פערקאנטע זיין שטעטע לויט יאקאב ווענען איהר פער-ליימדני, דא זיין נאנטעם געשעפע צו געזעע נע-ריכטעט האט, איה דער אונטערקאנטע נאחס זיך איינע אוואקאטען איהם פערשטיינדעט "איה דער טרפ-ווישט'ל' פראצעס" געלאנגען דאס זיינען דענען פאר דעם פערלידער געריכטע-האף צו פעהרהאלדנען, איה דא פראגע דעם ריב-טעיהן אן לאס יאקאב ויא ער ווענען אן דען צו-טינגען גענען הערמאן לייסנער פערדאכטעליכען פערדאכט געווינדען צו קאנטען געלייבט, נאס זיך אונטערקאנטע פאלגענדעס צו פראטאקאל: "דא פערמישונג וואר שאן לאנגע איינע זאגענטיגע דעם הערמאן לייסנער אן זיינע זאגענטיגען כשר-ווישט'ל' איה שיינע-פלייש איה שיינע-פעטש היינגעטע, אונטערליך צו דעם צויעקע אים זילבע הערוד, שפארהאטער, צו מאכען, איינעם טאנעס נין איד אן דעם געשעפע דעם לייסנער פראטאקאל ויא איד ספאלדאט ווישט'ל' קענען וואר, דא איינע אויפפאלענדע העלל-ראטע פארביע אטעטן, דענען טהאטאכע בעשטערקעט מיר אין

דער פערמטשונג, דאס דענען ווישטע וויקליך איה שיינע-פלייש אונד שיינע-פעטש ענטהאל-טען, דא איה איהם צוואנגענדיקנער בעשעפטיגונג מיט דער שיינע פאן וויקליך "כשר-ווישט'ל' דא איבערצייגנע האטעט, דאס זאל בע אינ-מאליך איינע דעראינט העלל-ראטע פארבע האבען קאנטען, דאך איה וואלשע מיר דא פאלשטע געוויסות דאריבער פארשעפן, אב מין פערדאכט איה פאלקאטען בענדינדעט ויא, איה ערזוכטע דאהער איינע הינגען ווישען קויפ-מאן, הערוד קליינטאן, צו לייסנער צו געהען אונד איהם צו זאגען: "פאקען ויא מיר איינע ווארשט אין אונד פערזעהען ויא דאס פאקעט מיט איהרעם זענען, דא איה זעלבס אן איינע פיינד אין דער פראיינע ווערען ווילל, לייסנער טהאט דעם ווא-רוף הער קליינטאן דאס מיט לייסנערס זענען פערזעהענע פאקעט מיר איבעראב, איה טרוג דאס פערזעהענע פאקעט זאגס בעמקער דר' ווענער הין, דער דא ווארשט איבערזוכט, דאס ערנעב-ניס דער איבערזוכט וואר, דאס איה דא ווארשט וויקליך איה שיינע-פלייש איה שיינע-פעטש ענטהעלעט, דר' ווענער האט איבער זיינען "בעשע" איה איינע שפלייכע ערקלעונג אבענגעטען, וועל-כע דען איה זיין ערזוכט-פאקעטן בענדינדעט וואר, דען איה מיטערזייטס האבע דענען ערקלעונג אב-הוקען לאסטען איה פערזעהענע זיא אן דא קינדען לייסנערס, האמיט זיך דענען ניכט מער פערזעהען אלסאנע טרפ-ווישט'ל' אונטערטא כשר-ווישט'ל' צו קייפען, איה וואלשע היערוד ניר איינע מאכטען, געזעטעס, אבערשטיינע (טכטיל ריבוס) פעהרהענדען, איינע צייט שפע-טער איהרען ווישט'ל' ווארשט, דא לייסנער פאבריקט האטעט דעם דר' בישאף צו איבערזוכט פאר-גענעטע הערער יעדער ערקלעטע ניכט מיט בעשטעמטע זאגען צו קאנטען אב אין ענעל-כען איה שיינע-פעטש איה שיינע-פלייש ענט-האלטען זעהל-זא ווייט דא איסאנע דעם אונט-קלאנטען דאס יאקאב פראגע: "ווא עס דען קאנטע דאס ער ניכט מיט בעשטעמטע זאגען קאנטע אב דא איהם פארעלעטען ווישטע איה שיינע-פלייש איה שיינע-פעטש איה שיינע-פלייש עס איה אינ-מאליך פעטש אדער פלייש איה וואך קליינע טהיל-כען, ויא דא איה איינע ווארשט היינגערהאקט ונהי גענען צו ערנענען פאן וועלכעם האטעט גענועאיבער אבשטאטען, דענען כשהיינט גענועאיבער זאנטע יעדער דר' ווענער: "איה וואר אכטעטע אן דער קאנטליכען איינע-שילען ווא דעראינטע איבערזוכטען הייפע פארמאטען, דעספאלב

וואר איה דענן איה אין דער לאנע, אין דער מיר פארגעלעטעטען ווארשט דא קליינע טהילליכע פאן שיינע-פעטש אונד שיינע-פלייש איה הערוויסצילי-דען זי-דאס ראכניט דר' לאנדערסעט איה דר' אונטערלידער ערקלעטען, איה גרונדלאנע דעם נטאטמענס דעם דר' ווענער איינע, ווארונג נע-גען דא ווישטע דעם לייסנער אין דער סינאנאנע פערקוינדעט צו האבען, צו לייסנערס געשעפס דר' בערהייפט ניכט אינטער אויפזיכט דעם ראכניאטס שטעטע: "מיטשערוויילע טראטען איה צוויי וויכטיגע צייגע גענען לייסנער איה, געמליך דא פליישענע הערבעס אונד פלעק, הערבעס זאנטע: "ליסנער האט מיר זעלבסט מיטשערוויילע, דאס ער אין זיינע זאגענאנטען גענוע-לעבער-פאסטעטען" איינער קאלבס לעבער איה נאך שיינע-לעבער היינגעטע, דא דא קייפער פאן איהרעם לעבען ניכט וויססען, וואס זיא איינעטליך קייפען איה עסטען, "פלעק זאנטע איהם: איה האבע זעלבסט דעם לייסנער שיינע-פעטש איה שיינע-לעבער געלייטעט פיר זיינע כשר-ווישט'ל' איה כשר-גענוע-פאסטעטען, דער געהלפע דעם לייסנער, אין געוויסער זאגענען זאנטען, עס איה ריכטיג דאס איה דא דער פאבריק דעם לייסנער שיינע-פעטש איה שיינע-לעבער צו בערעטונג כשר-פלייש-ווארען פערזעהנעס האבען זיין וואר דער בערוינ געלייטעט, דאס דער זעלב לאס יאקאב קיינע לייגערהאטע פערליימדני שיען לייס-נער איינעטליכע זאגענען זאנטען עבען ניר דא פאר-לע ווארהייפט פערדאכטעליכע טראטענעס פאר-דעטע דער אוואקאט דעם לייסנער, דאס לאס יאקאב צו איינער שטאפע פאן 500 מארק פער-אוישט'ל' ווענער דער ערזוכט-האף נאס הייערע פארדענען קיינע פאלגע זאגענען שפאך דען אונטערקאנטען, דער דאך ווען דא פערדאכטען לייסנער זיינע פערדאכטע גענען לייסנער ניר איינע היינגע פלייש ערזעלט האטעט גענועליך פלייש, אין נאנטן בערלין ווארען דער איסאנע דענעם פראצעסעס מיט פרידען אויפגעאטען.

אונזער נייער האמאן

אונזערע קליינע ערזעהלונג, דא פאמיליע שילאסער געווען וועלכע אין טרעפפל בעס פאמיליע-כילד איהם דער גענועטאר אויפגעפירט, וואר דא געשעטעס פארבעט איהרען אכטלעס פירדען, איה נין וואללען ויה איינערען לעזער איינע אטע שילד אכטראנען, - עס שרייבט איינערעם דאסען איה-מאנעס צוויי אויפשטעקן שרייבען איה פאלגענע דעם: "איה נין, לייכטע לעזער וואללען ויה דר' היער דא ווארהייפט געשטעהען, ויה בעאבויב-טינגען גליד נאך דענעם דאסאן איינע צווישען

נינג איה עמיל צו אונד זאנטע, ויא מאנער טענט ווארס האבען ויא אונס ניכט פרידער איה ניר אין איינעם ווארס הייפען ענוואס? ווארס עיסט אן עס איינגעבליקע דא ויא אבייווען וואללען?" וויל איה מיר מינע אבייווע (זאנט עמיל) ניכט נאך מער ערזענדען וואלשע, איה וואלשע עס איהנע עבען אן דעם איינגעבליקע ערש זאנען, אין דעם מינע אבייווע עפאלט?" אבער דא מוס יא איהרע אבייווע איינע זעהר ערשטען גונד האבען איהם איהרע דא ענוואס צויעקאטען, דאס איהרע אבייווע צו נאטהווענדיקייט מאכטען? - דא שיינען? - ויא וואללען אונס דען גונד ניכט אפערשדיקען? נין, פרייליך! איה דאיה געמאנדעס דא אויזאבע הייפען זאנען?" דעם מאכט אונס איהרע אבייווע נאך שויערע, היער אין אונזערעם הייז, ווא דא אן אלעס טהיליגע נאכטען קאנטען אן מוס איינעם וואך הייברענען ענט-שלוט ערווענטען?" ווייז ויא ניכט הארס גענען מיר! גענוען ויא מיר, קאנטע איה, ווא ווירדע איה בלייבען - אונד קאנטע איה עס זאנען ווא ווירדע איה עס ניכט פערשויינדען?" ויא פערלייכט וואללען ויא נאר הייראטען? (זאנט ווישטע לעבענד) אבער ווען ויא דאס וואללען קאנטען ויא עס אונס ויא זאנען, דיעטענען, וועלכע איהנע טהיער איה, ווירד עס ובערליך איה פיר אונס ווערען, קאנטען ויא איהר געוויסונס ניכט וועניגסטענס מינעס פאטער מיטשערוויילען?" נין, מין פרייליך!

קאנטע איה שפאכען ווארשט דאס קליינע טהילליכע פאן שיינע-פעטש אונד שיינע-פלייש איה הערוויסצילי-דען זי-דאס ראכניט דר' לאנדערסעט איה דר' אונטערלידער ערקלעטען, איה גרונדלאנע דעם נטאטמענס דעם דר' ווענער איינע, ווארונג נע-גען דא ווישטע דעם לייסנער אין דער סינאנאנע פערקוינדעט צו האבען, צו לייסנערס געשעפס דר' בערהייפט ניכט אינטער אויפזיכט דעם ראכניאטס שטעטע: "מיטשערוויילע טראטען איה צוויי וויכטיגע צייגע גענען לייסנער איה, געמליך דא פליישענע הערבעס אונד פלעק, הערבעס זאנטען דר' אויסערזוכט וואר, דאס איה דא ווארשט וויקליך איה שיינע-פלייש איה שיינע-פעטש ענטהעלעט, דר' ווענער האט איבער זיינען "בעשע" איה איינע שפלייכע ערקלעונג אבענגעטען, וועל-כע דען איה זיין ערזוכט-פאקעטן בענדינדעט וואר, דען איה מיטערזייטס האבע דענען ערקלעונג אב-הוקען לאסטען איה פערזעהענע זיא אן דא קינדען לייסנערס, האמיט זיך דענען ניכט מער פערזעהען אלסאנע טרפ-ווישט'ל' אונטערטא כשר-ווישט'ל' צו קייפען, איה וואלשע היערוד ניר איינע מאכטען, געזעטעס, אבערשטיינע (טכטיל ריבוס) פעהרהענדען, איינע צייט שפע-טער איהרען ווישט'ל' ווארשט, דא לייסנער פאבריקט האטעט דעם דר' בישאף צו איבערזוכט פאר-גענעטע הערער יעדער ערקלעטע ניכט מיט בעשטעמטע זאגען צו קאנטען אב אין ענעל-כען איה שיינע-פעטש איה שיינע-פלייש ענט-האלטען זעהל-זא ווייט דא איסאנע דעם אונט-קלאנטען דאס יאקאב פראגע: "ווא עס דען קאנטע דאס ער ניכט מיט בעשטעמטע זאגען קאנטע אב דא איהם פארעלעטען ווישטע איה שיינע-פלייש איה שיינע-פעטש איה שיינע-פלייש עס איה אינ-מאליך פעטש אדער פלייש איה וואך קליינע טהיל-כען, ויא דא איה איינע ווארשט היינגערהאקט ונהי גענען צו ערנענען פאן וועלכעם האטעט גענועאיבער אבשטאטען, דענען כשהיינט גענועאיבער זאנטע יעדער דר' ווענער: "איה וואר אכטעטע אן דער קאנטליכען איינע-שילען ווא דעראינטע איבערזוכטען הייפע פארמאטען, דעספאלב

קאנטע איה שפאכען ווארשט דאס קליינע טהילליכע פאן שיינע-פעטש אונד שיינע-פלייש איה הערוויסצילי-דען זי-דאס ראכניט דר' לאנדערסעט איה דר' אונטערלידער ערקלעטען, איה גרונדלאנע דעם נטאטמענס דעם דר' ווענער איינע, ווארונג נע-גען דא ווישטע דעם לייסנער אין דער סינאנאנע פערקוינדעט צו האבען, צו לייסנערס געשעפס דר' בערהייפט ניכט אינטער אויפזיכט דעם ראכניאטס שטעטע: "מיטשערוויילע טראטען איה צוויי וויכטיגע צייגע גענען לייסנער איה, געמליך דא פליישענע הערבעס אונד פלעק, הערבעס זאנטען דר' אויסערזוכט וואר, דאס איה דא ווארשט וויקליך איה שיינע-פלייש איה שיינע-פעטש ענטהעלעט, דר' ווענער האט איבער זיינען "בעשע" איה איינע שפלייכע ערקלעונג אבענגעטען, וועל-כע דען איה זיין ערזוכט-פאקעטן בענדינדעט וואר, דען איה מיטערזייטס האבע דענען ערקלעונג אב-הוקען לאסטען איה פערזעהענע זיא אן דא קינדען לייסנערס, האמיט זיך דענען ניכט מער פערזעהען אלסאנע טרפ-ווישט'ל' אונטערטא כשר-ווישט'ל' צו קייפען, איה וואלשע היערוד ניר איינע מאכטען, געזעטעס, אבערשטיינע (טכטיל ריבוס) פעהרהענדען, איינע צייט שפע-טער איהרען ווישט'ל' ווארשט, דא לייסנער פאבריקט האטעט דעם דר' בישאף צו איבערזוכט פאר-גענעטע הערער יעדער ערקלעטע ניכט מיט בעשטעמטע זאגען צו קאנטען אב אין ענעל-כען איה שיינע-פעטש איה שיינע-פלייש ענט-האלטען זעהל-זא ווייט דא איסאנע דעם אונט-קלאנטען דאס יאקאב פראגע: "ווא עס דען קאנטע דאס ער ניכט מיט בעשטעמטע זאגען קאנטע אב דא איהם פארעלעטען ווישטע איה שיינע-פלייש איה שיינע-פעטש איה שיינע-פלייש עס איה אינ-מאליך פעטש אדער פלייש איה וואך קליינע טהיל-כען, ויא דא איה איינע ווארשט היינגערהאקט ונהי גענען צו ערנענען פאן וועלכעם האטעט גענועאיבער אבשטאטען, דענען כשהיינט גענועאיבער זאנטע יעדער דר' ווענער: "איה וואר אכטעטע אן דער קאנטליכען איינע-שילען ווא דעראינטע איבערזוכטען הייפע פארמאטען, דעספאלב

